

Łódź, 27.11.2022 r.

dr hab. Ewa Wojtyga, prof. Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi
Wydział Twórczości, Interpretacji, Edukacji i Produkcji Muzycznej
Instytut Rytmiki, Terapii i Edukacji Muzycznej
Katedra Rytmiki i Improwizacji Fortepianowej

Recenzja zawierająca ocenę pracy doktorskiej w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne mgr Kingi Rolki,
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora
wszczętym przez Skład Orzekający Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne
Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Przesłane do recenzji materiały to płyta DVD z zarejestrowanym koncertem interpretacji ruchowych wybranych utworów wraz z opisem dzieła zatytułowanym **Intermedialność interpretacji ruchowej w metodzie Dalcroze'a na przykładzie *Recomposed By Max Richter: Vivaldi The Four Seasons***

Podstawowe dane o kandydatce

Pani Kinga Rolka jest absolwentką Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia im. Fryderyka Chopina w Krakowie, w klasie fortepianu i w klasie rytmiki, oraz absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie (obecnie Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego) na Wydziale Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej. W roku 2017 uzyskała tytuł zawodowy magistra sztuki w specjalności rytmika. Od roku 2018 pracuje jako wykładowca w tejże Uczelni na Wydziale Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej, w specjalności rytmika, gdzie wykłada rytmikę, technikę ruchu, kompozycję ruchu, improwizację fortepianową, prowadzi także zespoły rytmiczne. Ponadto pełni funkcję opiekuna Koła Naukowego Studentów Rytmiki oraz prowadzi działalność organizacyjną na terenie Uczelni.

Kinga Rolka pracuje również w Państwowej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II st. im. Fryderyka Chopina w Krakowie, gdzie od 2017 roku jest nauczycielem rytmiki, improwizacji fortepianowej, prowadzi zespoły rytmiczne oraz technikę ruchu. Współpracowała także z Państwową Szkołą Muzyczną II stopnia im. Władysława Żeleńskiego w Krakowie (2.10.2017 — 22.06.2018) oraz Szkołą Muzyczną I i II stopnia im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie (1.09.2020 — 31.08.2021).

Swoje doświadczenie pedagogiczne wzbogaca pracą z najmłodszymi dziećmi, pracując w Publicznej Szkole Muzycznej I stopnia w Gdowie, gdzie prowadzi zajęcia z kształcenia słuchu, rytmiki oraz zespoły wokalne. Jako studentka prowadziła rytmikę w krakowskich przedszkolach.

Działalność Pani Kingi Rolki nie ogranicza się tylko do pracy jako specjalistki metody E. J.-Dalcroze'a. W czasie studiów akompaniowała na fortepianie podczas zajęć dyrygentury chóralnej oraz symfonicznej. Jako pianistka brała również udział w koncertach, w audycjach czy konkursach jako solistka i kameralistka. Dodatkowe wykształcenie zdobyte w Studio Wokalistyki Estradowej w Katowicach, które ukończyła w 2014 roku, pozwala jej prowadzić wspomniane wcześniej zespoły wokalne.

Jej praca pedagogiczna została doceniona i czterokrotnie nagrodzona przez Dyrektora Publicznej Szkoły Muzycznej I stopnia w Gdowie. Pani mgr Kinga Rolka otrzymała także z rąk Rektora Krakowskiej Akademii Muzycznej Zespołową Nagrodę III stopnia w 2019 roku. Wcześniej, podczas studiów, trzykrotnie otrzymała Stypendium Rektora dla Najlepszych Studentów.

Kinga Rolka zrealizowała 34 autorskie interpretacje ruchowe utworów muzycznych przeznaczone na różne obsady wykonawcze. Była opiekunem artystycznym 29 interpretacji ruchowych realizowanych przez uczennice Państwowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II st. im. Fryderyka Chopina w Krakowie oraz studentki rytmiki krakowskiej Akademii Muzycznej. Prace te były prezentowane podczas koncertów dyplomowych uczniów i studentów w Krakowie oraz podczas konferencji naukowo-artystycznych w Łodzi i Gdańsku.

W dorobku naukowym Kingi Rolki jest artykuł opublikowany w czasopiśmie internetowym *MEAKULTURA - muzyka, edukacja, artyści* oraz referat *Rytmika w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie* wygłoszony w ramach III Ogólnopolskiej Konferencji Artystyczno – Naukowej organizowanej przez Akademię Muzyczną im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku.

Ponadto Pani mgr Kinga Rolka była promotorem pracy licencjackiej studentki Akademii Muzycznej w Krakowie.

Poza Uczelnią Kinga Rolka prowadzi warsztaty z zakresu improwizacji fortepianowej, techniki ruchu czy rytmiki dla uczniów i nauczycieli szkół muzycznych. W 2018 roku wzięła udział w projekcie *Muzyczne Echa Ojczyzny*, na który składały się koncerty edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych w Ivano Frankivsku i Kosowie w Ukrainie. Sprawowała nad nimi opiekę artystyczną, uczestniczyła w prezentacjach w charakterze wykonawcy oraz prowadziła warsztaty tańców polskich.

Ponadto Kinga Rolka współpracuje z Chórem Mieszanym Katedry Wawelskiej, z którym zdobyła II nagrodę na konkursie chóralnym *Legnica Cantat 50*. Wraz z chórem brała także udział w nagraniu na płytę utworów krakowskiej kompozytorki Klaudii Rabięgi. W latach 2012-2016 była członkiem trzech, wielokrotnie nagradzanych, zespołów wokalnych i wokально-instrumentalnych.

Działalność artystyczną Kingi Rolki wzbogaca udział w charakterze tancerki, między innymi w prawykonaniu utworu Pawła Sieka *Anamnesis - Dialogi Platońskie*, czy w dziele Bogusława Schaeffera *TIS MW2*, w ramach Koncertu *ADAM KACZYŃSKI, artysta i jego dzieło w trzech scenach na zespół instrumentalny i tancerzy*.

Opis dzieła artystycznego

Dzieło artystyczne to interpretacja ruchowa utworu ***Recomposed By Max Richter: Vivaldi The Four Seasons***. Całość kompozycji ruchowej rozgrywa się w specjalnie przygotowanej scenerii, na którą składa się scena pokryta czarną podłogą baletową, okotowana (z tyłu i po bokach) czarną tkaniną tworzącą tło, czarne zastawki pełniące rolę kulis oraz specjalistyczne oświetlenie, które Doktorantka wymienia na stronie 60. w opisie dzieła. Dzięki temu wykreowana została teatralna przestrzeń, pozwalająca podkreślać światłem plastyczne obrazy ruchowe tworzone przez wykonawców.

Prezentację otwiera ***Spring*** składająca się z trzech części stanowiących całość. W warstwie choreograficznej podkreślone to zostało płynną zmianą obsady wykonawczej, czarnym kostiumem, ożywionym kolorem zielonym dla grupy realizującej partię górnego planu; w kolorze tym są spódnice

lub zwiewne, prześwitujące spodnie. Podział na dwie grupy jest obecny we wszystkich trzech fragmentach tej części: *Spring I*, *Spring II* i *Spring III*, co podkreśla dwuplanowość kompozycji muzycznej.

Całość koncepcji ruchu w *Spring I* oparta jest na symetrii, liniowej lub środkowej. Czytelne obrazy w warstwie choreograficznej ilustrują muzykę, uwypuklając efekty ilustracyjne kompozycji muzycznej, jak choćby ruchy rąk przywołujące na myśl lot ptaka. *Spring I* wykonywana jest z wdziękiem i dziewczęcą radością.

Spring II jest spójnie i ciekawie zakomponowanym obrazem ruchowym, w którym partia solowa walczy o uwagę widzów z partią tutti, gdzie wraz z rozszerzającą się dynamiką poszerza się i zagęszcza rysunek sceniczny poprzez wejścia kolejnych wykonawczyń. Tworzą się interesujące ustawienia, które podkreślając jednostajność tej warstwy brzmieniowej poprzez zastosowany oszczędny ruch, jednocześnie ożywiają ją, przełamując monotonię. Prezentację tę wzbogaca projekcja w postaci animowanego kręgu świetlnego, który podkreśla początkowe ustawienie wykonawców, pogłębia przestrzeń, intryguje migotliwym światłem przenikającym przez pojawiające się na jego drodze wykonawczynie.

W *Spring III* uwagę widzów przyciągają charakterystyczne gesty rąk, które wykonują wykonawczynie partii akompaniującej dwóm solistkom. Początkowo w ustawieniu w linii, następnie w grupie z tyłu sceny realizują pojedynczo osiem ustalonych gestów. Poprzez niewielkie zmiany tworzą ciekawe obrazy, podkreślając krótkim ruchem zmieniające się akordy. Partia solistek także opiera się na eksponowaniu rąk w licznych pozach, zmienianych zgodnie z muzyką. Fragmenty legato kompozycji muzycznej realizowane są w obu grupach ruchami płynnymi. Charakterystyczne jest zakończenie, w którym wykonawcy, stojąc jeden za drugim, ustawiają ręce w podobnych pozach na różnych wysokościach tworząc z nich kształty, które oświetlone ostrym światłem rozwijają się i zwijają. Choć niektóre gesty zaczerpnięte są z wcześniejszych pomysłów, a ich ułożenie w przestrzeni może podobać się obserwującym, to jednak za sprawą charakterystycznego ustawienia wykonawców odnosi się wrażenie, że pomysł ten wyłamuje się ze stylistyki wcześniej przyjętej.

Trzy zaprezentowane części *Spring* oddają w pełni charakter muzyki poprzez przyjęte założenia kompozycyjne, uwypuklając istotne dla kompozycji muzycznej elementy dzieła. Jedynym mankamentem jest mroczny klimat stworzony przez czarne kotary, który stanowi rozdźwięk między brzmieniem muzyki i jej pełną lekkością wizualną formą ruchową a tłem scenicznym. Także zielone elementy stroju, które, jak czytamy w opisie dzieła, mają symbolizować życie, radość, spokój, przybierają odcień zieleni butelkowej i wydają się zbyt ciemne.

Summer I, po krótkim tanecznym wstępie, nawiązującym w charakterze gestów do tańców barokowych, przynosi całkowitą zmianę nastroju. Niezwykle emocjonalna muzyka podkreślona jest pełnym energią, dynamicznym ruchem, dobrze zakomponowanym i wykonanym, zwłaszcza w partii solistycznej.

Summer II jest drugą prezentacją z zastosowaniem projekcji, tym razem w postaci smug światła padającego z góry na dół. Jest ono wizualizacją flażoletowych współbrzmień partii skrzypiec obecnych w całej tej części. Zastosowanie światła do ilustracji tej warstwy brzmieniowej jest ciekawym pomysłem, oddającym nierealne brzmienie, które trudno byłoby wyrazić krokiem czy gestem. Na tym tle poruszają się jednostajnym ruchem cztery osoby realizujące ostinato. Razem z projekcją stanowią

z kolei tło dla dwóch solistek, które budują bardziej rzeczywisty obraz, nasycony emocjonalnym gestem. Całość doskonale spaja się z muzyką.

Summer III rozpoczyna się energicznym, różnorodnym ruchem wykonawców w obrębie kinesfery, w którym zastosowane oświetlenie eksponuje głównie ruchy rąk. Światłne przestrzały ukazują ich fragmenty, które, jak słusznie zauważyła w opisie Doktorantka, „rozbłyskują niczym błyskawice na ciemnym niebie”. Liczne *tutti* w tej części kompozycji obligują do działania całą grupą. Doktorantka zastosowała ciekawe rozwiązania przestrzenno-ruchowe oddające energię interpretowanej muzyki.

Niezwykle wymowna jest scena końcowa, w której w tle pojawia się projekcja „czysto elektronicznych, ambientowych, przetworzonych brzmień orkiestry”, jak czytamy w opisie dzieła, która, w myśl Doktorantki, „może wywoływać różne skojarzenia”. Mnie przywodzą na myśl błyskawice, w obliczu których stajemy się bezradni, co zilustrowano ruchem wykonawców, jakby uległych wobec potęgi żywiołu, odbywającym się po podłodze, po której toczą się w głąb sceny i znikają. W tym ujęciu scena ta stanowi klamrę kompozycyjną, nawiązując do „błyskawic” w scenie pierwszej.

Wszystkie części *Summer* łączą się ze sobą poprzez zastosowane pomysły ruchowe i przestrzenne oddające charakter muzyki, stanowiąc efektowną całość, pełną energii, ruchu, z ciekawie zaprojektowanymi światłami.

Autumn I

Kolejne części *Autumn* są zróżnicowane pod względem choreograficznym, podobnie jak różna jest sama muzyka poszczególnych fragmentów. *Autumn I* to lekki, wdzięcznie wykonany taniec z wyraźnie wyeksponowanym przekazem pozamuzycznym, który szczegółowo przedstawia Doktorantka w opisie dzieła, snując opowieść o dwóch siostrach. W elementarnych zadaniach aktorskich wplecionych w realizację, wykonawczynie opowiadają ruchem jakąś historię. Z tej przyczyny opracowanie ruchowe tej części wyłamuje się wyraźnie z pozostałych. Choć przyjęta formuła przystaje do klimatu interpretowanej muzyki, to rodzi wątpliwość odnośnie spójności całości dzieła.

Autumn II przynosi zmianę nastroju, kostiumu i grupy wykonawców. Autorka dokonała tego wprowadzając stopniowo kolejne osoby w zakończeniu *Autumn I*. Jest to bardzo dobry pomysł, który pozwolił zachować jedność części I i II *Autumn*, a następnie II i III. Podobny zabieg Doktorantka zastosowała w *Spring*. W *Autumn II* wykonawcy ilustrują partię klawesynu, na którym realizowane są rozłożone akordy, których kolejne dźwięki realizują ustalonym ruchem kolejne osoby. Partie instrumentów smyczkowych, stanowiących tło dla klawesynu Autorka zilustrowała projekcją przywodzącą na myśl ciężkie chmury lub mgłę. Jednorodność muzyki zręcznie przełamano ruchem, który w połączeniu z licznymi gestami tworzy ciekawe grupowe, ruchome obrazy.

W **Autumn III** Doktorantka ponownie zastosowała projekcję w postaci migotliwych pionowych linii, których uzupełnieniem jest ruch wyprowadzanych pionowo w górę nóg (w pozycji leżącej na plecach), a także rąk. Są to główne założenia interpretacji ruchowej tej części, niezwykle trafne i spajające ją z wyświetlanym obrazem i, co najważniejsze, z muzyką.

Winter I także wzbogaca projekcja, która szczególnie widoczna jest na jasnoblękitnych spódnicach wykonawczyń. Kojarząca się z zadymką śnieżną, najmocniej działa na wyobraźnię widzów z dotychczas wyświetlanych, i jednocześnie najlepiej obrazuje tytuł kompozycji muzycznej.

Wspomniane spódnice stają się rekwizytem; wirujące przy obrotach, wprowadzane w ruch za pomocą rąk ilustrują w dużej mierze charakter muzyki. Dodawszy do tego energiczne przejścia trzech wykonawczyń uzyskujemy pełen obraz muzyki zwizualizowany w ruchu scenicznym.

Winter II – delikatna muzyka przedstawiona delikatnym, tanecznym ruchem solistki. W tle dyskretna projekcja ilustrująca fłażolety skrzypiec i altówek. Oszczędne środki bardzo dobrze dobrane są do oszczędnej w wyrazie i brzmieniu muzyki.

Winter III stanowi mocny akcent końcowy omawianego dzieła artystycznego. Duża grupa wykonawców realizuje dwa główne plany brzmieniowe: ruchliwy prowadzący główną melodię i legatowy w akompaniamencie. Liczne, kreowane w zmiennym tempie gesty, wyraziste, charakterystyczne, oraz zmienne ustawienia grup tworzą niepokojącą, interesującą i wciągającą wizję dzieła muzycznego, robiącą duże wrażenie.

Ponad pięćdziesięciminutowy spektakl zarejestrowany na nośniku cyfrowym, przedstawiony do oceny ukazał dużą wyobraźnię, wrażliwość i umiejętności Doktorantki. Szczególne uznanie należy się Jej za umiejętność pracy z liczną grupą wykonawców, gdzie zauważa się mnogość rozwiązań w zakresie kreowania przestrzeni, ciekawe podziały na mniejsze zespoły, przenoszenie ról, które ożywia jednorodną fragmentami muzykę Maxa Richtera. Zrealizowanie ruchem tak dużego dzieła, jakim jest *The Four Seasons* mogło nieść ze sobą wiele niebezpieczeństw, których moim zdaniem udało się Autorce uniknąć. Z jednej strony uzyskała spójność poszczególnych części, z drugiej każda z nich miała swój charakterystyczny rys. Zastosowanie w realizacji kilku technik ruchowych: elementów nawiązujących do tańców barokowych, tańca współczesnego czy klasycznego obok ruchu naturalnego, jest jak najbardziej uzasadnione w przypadku omawianej rekompozycji utworu Vivaldiego dokonanej przez Maxa Richtera. Ta zamierzona synteza dotyczyła nie tylko techniki ruchu, Autorka w prezentacji tej połączyła różne media, za pomocą których chciała przekazać emocje wywołane muzyką, a zatem ruch, światło, projekcję i słowo (w postaci odczytywanych przez prowadzącego przed każdą porą roku sonetów zamieszczonych w oryginalnym dziele Vivaldiego), a wszystko to w określonej scenografii. Szczególne znaczenie dla Doktorantki miało światło, któremu w opisie dzieła poświęciła wiele uwagi. Z pewnością można było docenić je siedząc podczas koncertu na widowni. Niestety rejestracja kamerą zubożyła jego oddziaływanie podczas odtwarzania koncertu na ekranie. Także projekcje multimedialne zostały zubożone z uwagi na dwuwymiarowy przekaz. Oglądając je nie zawsze można było zauważyć zasięg oddziaływania wyświetlanego obrazu – czy smugi światła obejmowały także część sceny, czy widoczne były tylko na jej tylnej ścianie. Dobrym pomysłem było zastosowanie kotar, pozwalające zmienić typową salę koncertową w salę teatralną. Jediną wątpliwość budzi czarny kolor tła, na którym miały miejsce poszczególne prezentacje, co szczególnie dało się odczuć w *Spring*. Użycie jaśniejszej tkaniny, czy wręcz białej pozwoliłoby doświetlać odpowiednim do „pory roku” kolorem poszczególne części kompozycji. Podsumowując, należy stwierdzić, że dzieło to z pewnością stanowi oryginalne dokonanie artystyczne.

Istotnym dopełnieniem dzieła jest jego opis. W głównym rozdziale Autorka przedstawiła założenia swojej pracy artystycznej, której głównym celem było, jak pisze we wstępie, „zwrócenie uwagi na relacje, w jakie interpretacja ruchowa, w procesie tworzenia, wchodzi z innymi mediami, kreując wspólnie dzieło intermedialne. Kluczowe jest tu wyrażenie „ w p r o c e s i e t w o r z e n i a ”, bowiem nie wystarczy dobrze oświetlić stworzoną wcześniej interpretację ruchową (czy też, jak pisze Autorka na s. 24. wyłonić z ciemności wykonawców), nie wystarczy też dopasować tuż przed

koncertem kostiumy. Koncepcja choreograficzna Doktorantki dotyczyła w tym przypadku zarówno sfery ruchowej, jak i szeroko rozumianej scenograficznej, a zatem oświetlenia, kostiumu, scenografii niejako tworzonej przez projekcje multimedialne, o czym świadczą następujące cytaty: „Ta synergia powoduje, iż moja percepcja się rozszerza, zaczynam <widzieć muzykę, słyszeć ruch i światło> (...) i wyobrażam sobie, jak wzbogacający, poruszający efekt mogłoby dać połączenie, poddanego muzyce, plastycznego ruchu z tymi elementami” (wstęp, s.3.); „Tworząc dzieło, w tym wypadku interpretacje ruchowe, ważne jest, by od samego początku myśleć o przestrzeni, świetle i możliwościach z nich wynikających” (II.3. Światło, s. 25.).

We wcześniejszych rozdziałach Autorka przedstawiła istotne dla podjętego tematu zagadnienia, takie jak interpretacja ruchowa dzieła muzycznego, intermedialność, poświęcając wiele uwagi oświetleniu scenicznemu, omówiła także scenografię i animację. W rozdziale trzecim zanalizowała formę poszczególnych kompozycji muzycznych Maxa Richtera. Doktorantka wykazała się tym samym odpowiednią wiedzą teoretyczną, a także umiejętnością zastosowania jej do działań artystycznych.

Duże uznanie należy się Autorce omawianego dzieła artystycznego także za udział w kilku jego częściach w charakterze wykonawcy. Z roli tej wywiązała się bardzo dobrze, prezentując nie tylko wysoki poziom techniczny, ale przede wszystkim artystyczny. Bycie jednocześnie autorem interpretacji, który nieustannie musi kontrolować z zewnątrz, z pozycji widza, jakość realizacji własnych idei przez wykonawców i wykonawcą będącym „wewnątrz” jest niezwykle trudne. Doktorantka poradziła sobie z tym zadaniem znakomicie. Bardzo dobrze Pani Kinga Rolka poradziła sobie także z przygotowaniem zespołu do tej prezentacji, co świadczy o Jej umiejętnościach pedagogicznych i organizacyjnych. Niebagatelną rolę tutaj odegrał Jej aktywny udział w realizacjach ruchowych, stanowiący wzór dla studentek.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z przedstawioną dokumentacją, dziełem artystycznym, na które składają się interpretacje ruchowe dzieła muzycznego ***Recomposed By Max Richter: Vivaldi The Four Seasons*** oraz opisem dzieła stwierdzam, że Pani Kinga Rolka wykazała się zarówno wiedzą teoretyczną, jak i umiejętnościami praktycznymi niezbędnymi do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Przedstawiona praca doktorska spełnia wymogi art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.) oraz uzasadnia dopuszczenie do dalszego etapu postępowania w ramach przewodu doktorskiego.

Dr hab. Ewa Wojtyga, prof. AM

